Ministerie van Economische Zaken
en Klimaat

Programma DG Groningen en Ondergrond

Auteur
[redacted]

TER BESLISSING
Datum
4 oktober 2023

Kenmerk
PDGGO / 37557139

Kopie aan

Bijlage(n)
1. Kamerbrief EK
2. Kamerbrief TK

Aan de Staatssecretaris Mijnbouw

nota

Kamerbrief Van schadeaanvraag naar daadwerkelijk herstel

Parafenroute

[redacted]

Aanleiding

In de kabinetsreactie Nij Begun is een 50-tal maatregelen aangekondigd, onder andere om tot een mildere, menselijkere en makkelijkere schadeafhandeling te komen, waaronder:

- De experts die binnen het effectgebied in opdracht van het IMG schadeopnames bij bewoners thuis doen, kijken alleen naar de herstelkosten en doen geen onderzoek naar de schadeoorzaak wanneer de totale kosten voor herstel lager dan € 60.000 zijn. Van deze schades wordt bij daadwerkelijk herstel zonder verder onderzoek verondersteld dat ze zijn veroorzaakt door de gaswinning (hierna '60k-maatregel') (Maatregel3).
- Het IMG regelt dat bewoners in de kern van het gebied alle schades aan hun woning met een eigen aannemer kunnen laten herstellen. De aannemer stuurt de rekening dan naar het IMG (Maatregel 3).
- Verder is aangekondigd dat de vaste eenmalige schadevergoeding (VES) voor schadeafhandeling wordt verhoogd (Maatregel 5).

Afgelopen maanden is samen met het Instituut Mijnbouwschade Groningen (IMG) gewerkt aan het in samenhang uitwerken van de hierboven genoemde maatregelen. Deze brief en nota zijn in samenwerking met het IMG opgesteld.

Geadviseerd besluit

- U kunt de Kamerbrieven ondertekenen en naar de Eerste en Tweede Kamer versturen.

Kernpunten

- Daadwerkelijk Herstel wordt het uitgangspunt. Bewoners in het aardbevingsgebied krijgen de mogelijkheid om alle schades die naar hun aard mijnbouwschade kunnen zijn tot € 60.000 aan hun woning te laten herstellen,

door een eigen aannemer of een aannemer van het IMG (zgn. Herstel in Natura). Er wordt hierbij dus niet meer getoetst op causaliteit.
- De vaste eenmalige schadevergoeding (VES) wordt verhoogd naar € 10.000 (was € 5.000). De aanvullende vaste vergoeding (AVV) wordt ook verhoogd naar € 10.000 (was tevens € 5.000).
- Daarnaast blijft het mogelijk voor bewoners in het effectgebied om een niet-forfaitaire financiële vergoeding voor schade te verzoeken (bestaande 'maatwerkprocedure'). Deze financiële vergoeding mét causaliteitsbeoordeling geldt zowel voor onder als boven de € 60.000.
- Bij de VES van € 10.000, daadwerkelijk herstel tot € 60.000 en de financiële vergoeding bij een maatwerktraject is het uitgangspunt dat alle schade in een woning kan worden hersteld. Een aanvraag voor vergoeding van nieuwe schade kan alleen worden ingediend als deze samenhangt met nieuwe bevingen. Bij het traject van daadwerkelijk herstel krijgen bewoners de kans om gedurende een ruime periode (bijvoorbeeld 5 jaar) nieuw ontstane schade opnieuw te melden en 'mee te nemen' in het lopende traject.

Toelichting

Daadwerkelijk herstel
- Daadwerkelijk herstel wordt het uitgangspunt voor de schadeafhandeling.
- Daadwerkelijk herstel heeft verschillende voordelen. Er komt een eind aan langlopende discussies over de oorzaak van individuele schades in bezwaar- of beroepsprocedures. Ook zijn er geen ingewikkelde rapporten meer nodig waarin per scheur de schadeoorzaak wordt beschreven.
- Tevens ontstaan er minder verschillen in vergoedingen tussen buren met soortgelijke schades omdat iedere bewoner een gelijkwaardig eindresultaat krijgt aangeboden (een volledig herstelde woning).
- Daadwerkelijk herstel is een nieuw proces en het IMG zal dit proces in samenspraak met MO's verder uitwerken. Op hoofdlijnen ziet het proces er als volgt uit.
- In het proces van daadwerkelijk herstel meldt de bewoner zijn schade bij het IMG waarna het IMG een 'beperkte' schade-opname uitvoert die vergelijkbaar is met de nulmeting die nu al bij de VES wordt toegepast.
- De bewoner kan vervolgens definitief kiezen voor (1) daadwerkelijk herstel tot € 60.000 of in uitzonderlijke situaties waar daadwerkelijk herstel niet wenselijk/mogelijk is, een financiële vergoeding zonder causaliteitstoets (zie hierna). Hij kan in dit stadium ook zijn keuze herzien en kiezen voor (2) de VES. Daarnaast bestaat altijd de huidige, bestaande mogelijkheid van (3) een financiële vergoeding mét causaliteitsbeoordeling.
- Als de bewoner kiest voor daadwerkelijk herstel, neemt het IMG daarop een toekennend besluit. Dit proces van toekenning zal naar verwachting niet veel langer duren dan de huidige VES, te weten 2 maanden. De bewoner kan vervolgens de facturen van de herstelkosten indienen bij het IMG die deze na controle uitbetaalt.
- Het koppelen van 60k aan daadwerkelijk herstel heeft een gunstig effect op de uitvoerbaarheid en uitvoeringskosten. Het IMG hoeft niet langer de schade precies vast te stellen maar kan uitgaan van de daadwerkelijk gemaakte herstelkosten.
- Het uitgangspunt bij daadwerkelijk herstel is dat bewoners een ruime periode krijgen om schade te laten repareren. Dit wordt nog nader uitgewerkt, denk

aan vijf jaar. Hiermee wordt ook een mogelijk gebrek aan beschikbaarheid van aannemers op korte termijn ondervangen.
- Er zijn uitzonderlijke situaties denkbaar waar daadwerkelijk herstel van de schade niet mogelijk is (zoals bij overlijden of ernstige ziekte). In deze uitzonderingsgevallen blijft het mogelijk voor mensen om te kiezen voor een financiële vergoeding zonder causaliteitstoets door middel van een hardheidsclausule.
- De regeling voor daadwerkelijk herstel brengt een risico van misbruik en oneigenlijk gebruik met zich doordat facturen betaald worden op basis van enkel een 'beperkte' schadeopname. Het IMG zal hiervoor in de uitwerking van de regeling controleprocessen inrichten. Bij schadeafhandeling is vertrouwen in de bewoner leidend.
- De maatregel zal voor zover het gaat om het vergoeden van schade die bij het toepassen van causaliteitstoets mogelijk niet vergoed zou worden, maar onder de nieuwe daadwerkelijk herstel maatregel wel, tijdelijk zijn grondslag vinden in de bevoegdheid van het IMG om knelpunten (knelpuntenregeling) op te lossen die ontstaan als gevolg van de wettelijke koppeling van de schadeafhandeling aan de aansprakelijkheid van de NAM (artikel 1a.1, eerste lid, van de Regeling Tijdelijke wet Groningen, gebaseerd op artikel 2, elfde lid, van de Tijdelijke wet Groningen). Omdat deze daadwerkelijk herstel maatregel generiek bedoeld is en niet voor individuele gevallen, is deze grondslag kwetsbaar. Omdat het van belang is dat het IMG snel aan de slag kan, achten wij deze tijdelijke kwetsbaarheid echter aanvaardbaar. Voor bestendiging van de bevoegdheid van het IMG wordt de Tijdelijke wet Groningen aangepast.

VES
- Vaste vergoedingen kunnen snel en geautomatiseerd worden uitbetaald en hebben een relatief beperkte uitvoeringslast. Door het bedrag van de vaste vergoeding te verhogen, wordt deze aantrekkelijker voor bewoners met relatief kleinere schades en kan de uitvoeringscapaciteit ingezet worden voor de omvangrijkere dossiers. Dit is nodig om een mildere, menselijkere en makkelijkere schadeafhandeling te realiseren.
- Het IMG zal de vaste eenmalige schadevergoeding (VES) verhogen naar € 10.000. De verruiming van de VES is in de kabinetsreactie aangekondigd.
- De verhoging geldt voor het hele gebied waar het IMG schade afhandelt. Doordat de 60k-maatregel in het hele effectgebied geldt, is er weinig verschil in verwachte schadevergoedingen waardoor het differentiëren van de VES binnen het effectgebied niet het gewenste effect heeft.
- De verhoging van de VES kan in sommige gevallen tot overcompensatie leiden, maar in Nij Begun is reeds gesteld dat het kabinet dit voor lief neemt. Het leidt namelijk voor bewoners tot substantieel minder rompslomp, minder onzekerheid en minder juridificering, en voor het IMG tot minder uitvoeringslast.

Nieuwe en teruggekeerde schade
- Nieuwe schades die ontstaan na de schadeopname kunnen in het daadwerkelijk-herstel-traject worden meegenomen door de aannemer.
- Na afsluiting van het daadwerkelijk-herstel-traject, of als iemand VES of een niet-forfaitaire vergoeding heeft ontvangen ('maatwerkprocedure'), kunnen zich nieuwe bevingen voordoen. Als de beving van voldoende kracht is dat

deze schade kan veroorzaken, kan de bewoner opnieuw een schademelding doen bij het IMG.
- Voor de indirecte effecten van diepe bodemdaling geldt ook dat bewoners schade opnieuw kunnen melden bij het IMG.
- Voor dergelijk herhaalschade komt de mogelijkheid om een vast bedrag voor herhaalschade (herhaalvergoeding) aan te vragen. Deze regeling wordt door het IMG uitgewerkt en eind november zal het IMG u hiervoor een voorstel doen.
- Bewoners krijgen daarmee bij herhaalschade drie keuzemogelijkheden: een vast bedrag via de herhaalvergoeding, een nieuw daadwerkelijk herstel tot € 60.000 zonder causaliteitsbeoordeling of een financiële vergoeding via een maatwerktraject met causaliteitsbeoordeling.

Verhoging AVV
- Met de 60k-maatregel en de verhoging van de VES naar € 10.000 ontstaan verschillen ten opzichte van eerder afgehandelde schademeldingen.
- Met het gelijkstellen van de aanvullende vaste vergoeding (AVV) aan de aangepaste VES, wordt compensatie geboden voor verschillen die ontstaan ten opzichte van het verleden. Met de AVV kan een bewoner, voor wie eerder de mogelijkheid van de VES niet beschikbaar was, of die een schadevergoeding heeft ontvangen van minder dan € 10.000, het bedrag laten aanvullen tot het nieuwe bedrag van de VES. Hiermee wordt gelijk voorkomen dat nieuwe verschillen ontstaan tussen de nieuwe, verhoogde vaste vergoeding en de in het verleden toegekende VES-aanvragen.
- Terugwerkende kracht in letterlijke zin, ofwel het opnieuw beoordelen van in potentie alle afgehandelde schademeldingen, is niet mogelijk. Het is niet uitvoerbaar om alle reeds genomen besluiten (ruim 200.000) te herzien.
- Overigens zou het dan ook gaan om de herbeoordeling van schade waarvan in het verleden is aangetoond dat er geen relatie met de gaswinning ligt en waarvan destijds dus is geoordeeld dat deze niet voor vergoeding in aanmerking kwam.
- Het voorstel van het lid Klaver om prioriteit te geven aan actuele schademeldingen en herziening van oude besluiten ‘achteraan’ in de rij te plaatsen biedt helaas geen oplossing hiervoor. Dan blijven de beschreven uitvoeringsrisico’s onverminderd groot, vanwege de omvang (200.000 besluiten) en omdat afgehandelde en lopende dossiers niet zuiver van elkaar te scheiden zijn doordat zich herhaalschades voordoen.

Tijdpad uitvoering
Het IMG acht het voorgaande uitvoerbaar, mits er voldoende tijd is om de implementatie (o.a. aanpassingen in ICT en werkinstructies) stapsgewijs in te voeren. Het tijdspad ziet er als volgt uit:
- In november zal het IMG starten met het afhandelen van bezwaren in de huidige werkvoorraad indachtig een menselijkere, mildere en makkelijkere schadeafhandeling zoals opgenomen in “Nij Begun”. Deze bewoners zijn in afwachting van een beslissing op bezwaar en derhalve zijn deze dossiers urgent.
- In december zal het IMG bewoners uit de huidige werkvoorraad een keuze voorleggen uit de hiervoor genoemde opties.

- Vanaf het tweede kwartaal van 2024 komen alle nieuwe opties voor iedereen beschikbaar, ook voor mensen die nog geen schade hebben gemeld. Het IMG zal daar waar mogelijk prioriteren in de tijd door bijvoorbeeld schadeafhandeling in de kern voorrang te geven

Budgettaire consequenties

- Bij het verschijnen van Nij Begun was deze maatregel nog niet concreet uitgewerkt, en er was derhalve geen raming van de kosten. De verwachting was dat er een besparing op de uitvoeringskosten zou zijn vanwege het vervallen van de causaliteitstoets en een toename van de uitgaven aan schade-uitkeringen. Hoewel de uitvoeringskosten in de nu uitgewerkte variant (incl verhoging van de VES) de komende jaren toenemen (vanwege toename in het aantal aanvragen), zullen deze op termijn naar verwachting dalen. Het IMG houdt daarnaast rekening met een sterkere stijging van de schade-uitkering omdat meer mensen gebruik zullen maken van daadwerkelijk herstel en een hoger gemiddeld schadebedrag wordt verwacht.
- De exacte uitvoeringskosten zullen duidelijk worden wanneer de procedure voor daadwerkelijk herstel helemaal uitgewerkt is en de ervaringscijfers bekend zijn, maar volgens de huidige ramingen verwachten wij dat de uitvoeringskosten van daadwerkelijk herstel significant lager zullen zijn dan de uitvoeringskosten voor de maatwerkprocedure (gemiddeld € 7.780 per besluit). IMG en EZK bespreken dit in het kader van de uitwerking van de motie Van Wijgaarden en Stoffer (35-561, nr. 47).
- Op basis van een eerste inschatting van het IMG en EZK is de verwachting dat de voorgestelde veranderingen in de werkwijze voor daadwerkelijk herstel en de verhoogde VES en AVV in de schadeafhandeling tot circa € 1,4 miljard extra uitgaven leidt ten opzichte van een status quo scenario. Dit bedrag was nog geen onderdeel van de middelen die voor PEGA zijn gecalculeerd.
- De opwaartse bijstelling van de uitgaven wordt verwerkt in een nota van wijziging op de EZK-begroting die voor de begrotingsbehandeling van EZK naar de Kamer wordt gestuurd.
- De ontvangsten worden momenteel nog niet verwerkt, maar worden integraal bezien bij de bijstelling van de schaderaming in de Voorjaarsnota 2024.